

ДАРАЖЭЙ ЗА ЖЫЛУ ЗАЛАТУЮ...

Гаварылася, сябры, спрадвеку,
Як не ўспомніць прымаўкі такой:
У магле толькі чалавеку
Будзе мір і вечны супакой.

Я не згодны з гэтым, Пратэстую!
Недарэчнасьць прымаўкі відна.
Я сваё прэм'ера голас чую:
— Нам патрэбен мір, а не вайна!

Завялі ён шэраў:— Прапаную,
Каб пайшлі ўсе войны ў нейшыя.
Даражэй за жылу залатую
Чалавек нашага жыцця!

Самі людзі робяць мір на свеце,
Закапавшы зброю ў жоўты жвір.
Працягнулі к сонцу рукі дзеці,
Галасуючы за добры мір.

Прытуліла к сэрцу маці сына
І рукамі шыю абіла,
Каб яго сыра дамавіна
У баі пекельным не ўзяла...

Я сваё прэм'ера голас чую,
Пранясю ў душы яго праз век:
Даражэй за жылу залатую
Пад высокім небам чалавек!

На зямлі, адкрытай 'шчэ Калумбам,
У залёных скверах і садах,
Парадзіла вясёлкі пышных
Клумбаў,—
Усмілаюць людзі імі шлях.

І сардэчнай дружбу сагрэты,
Між натуру горда ён ідзе,
Засявае шчасце для планеты
І падмурак дружбы тут кладае.

Ён усюды нашу праўду сее—
На шляхах, на тысячы дарог.
І няхай ад гневу вар'яце
Нейкі Сэм—«вайны халоднай» бо!

Абвясціў рашуча таму «богу»
Нашага народа пасланец:
— Міру на зямлі шырай дарогу,
Войнам, як гаворыцца,—«капец»!

І ад сэрца ў сэрца тыя словы
Радасцю вясёлкі увайшлі,
Падхвілі іх палі, дубровы,
Песняю ў душу мне залылі.

І, як песню, клятву баявую,
Словы пранясю праз век:
Даражэй за жылу залатую
На зямлі працоўны чалавек!

Міхась КАЛАЧЫНСКІ

Хай свеціць сонца

Калі, мінушы акіяны бясконны,
Спускаясь яснакрылы самалёт,
Над светам зямля засвіціла сонца,
Яго вітаньні з Масквы прыліт.

Мы любім неба, чыстыя блакіты,
На поў руны,
Лясных палая званіцы,
Праменні міру, што ў душы
Адкрытай,
Прывеслі добрай волі пасланцы.

Адной надзеяй род людскі
сагрэты —

Не знаць трывог, па шчырасці
дружыць.

Хай свеціць сонца над зямлю,
планетай,

Дзе, падружыўшыся, не цесна
жыць!

„Гомель. Космас!“

Ешчэ ў памяшканні Гомельскага педінстытута на чэцвёртым паверсе пакой, на дзвярах якога прымацавана дошчачка з надпісам: «Станцыя нагляданняў за штучнымі спадарожнікамі Зямлі № 81 Акадэміі навук СССР».

У адрац станцыі часта паступаюць з Масквы, з Акадэміі навук СССР, тэлеграмы з паметкай «Гомель. Космас!».

Вось атрымана адна такая тэлеграма за некалькі дзён да таго часу, як у раёне Гомеля будзе пралятаць трэці штучны спадарожнік Зямлі. У тэлеграме ўказваецца дакладна час, калі спадарожнік, створаны геніем савецкага чалавек, пройдзе над Горадам.

Ну, сябры, давайце яшчэ раз уважліва прачытаем,—гаварыў студэнтам начальнік станцыі, кандыдат фізіка-матэматычных навук Сцяпан Пятровіч Нікіцін.

І вось надыходзіць доўгачаканы час. У зорнае неба накіраваны акумулятары так званай баявой трубы звычайна камандзіра. Студэнткі Аўдэя Караленка і Ганна Данчанка падніслі да вачэй марскія біноклі, запрадаваў хранограф, які адзначае час да тысячнай частачкі секунды.

Над зорнай картай чэхаславака вучонага Беварджа схіліўся бліжэйшы памочнік Сцяпана Пятровіча—Аляксандр Бурачэнка.

— Нібы зорка паказваецца з левага краю гарызонту,—сказаў Сцяпан Пятровіч.

Зорка пачынае падымацца і, апісваючы некрутую дугу, плыве над

Горадам. І следзя за ёю паварочваюцца шматлікі прыладзі, устаўленыя на пляцоўцы навуковай станцыі.

Пасля наглядання звесткі адразу ж апрацоўваюцца і адсылаюцца ў Акадэмію навук СССР.

— Нядрэнна, сябры,—усміхаецца Сцяпан Пятровіч.—Нагляданні правялі дакладна.

Кожны месяц станцыя нагляданняў за штучнымі спадарожнікамі Зямлі адсылае справядлівыя ў Акадэмію. Толькі з 10 ліпеня па 1 жніўня праведзена 125 нагляданняў. Выявіліся і свае інтэруісты—«спайперы», як іх жартам называюць студэнты. Нанат у лождж змаглі заўважыць спадарожнік і наглядальца за ім студэнт Міраіла Кураш. Бала Капылова, Пятро Коначы.

У час запуску другой савецкай касмічнай ракеты ў бок Мясца станцыя таксама праводзіла назіранні і, трэба сказаць, даволі паспяхова. На ўсхваляны прыёмнік былі атрыманы калянікі асобных навуковых прылад ракет.

Станцыя напярэйшча ўвесь час навішчым астранамічным абсталяваннем і апаратаў. Даводзілася студэнтам наглядальца і за метрамі, а таксама за так званым «зоркавым дажджом».

М. ДАНІЛЕНКА

На здымку: студэнты на станцыі № 81 нагляданняў за штучным спадарожнікам Зямлі. Фота П. Белавуса.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 76 (1402)

Субота, 26 верасня 1959 года

Цана 40 кап.

Маска сёння. Увечары на праспекце Вернадскага. На пярэднім плане—вясцёўка станиці метрапалітэна «Універсітэт». Фота А. Сяргеева-Басілава. (Фатахроніка ГАСС).

Майстэрства народных умельцаў

У Сморгонскім раённым ДOME культуры адкрылася абласная выстаўка народнай творчасці. На выстаўцы шырока прадстаўлены жывапіс, скульптура, разьба па дрэву, вышыўка і ткацтва.

У раздзеле жывапісу агульную увагу прыцягвае карціна служачага з Мядзельскага раёна Г. Сямёнава «Возера Нарач почу». Якая выканана вельмі вышэйшымі мастацкімі навыкамі. У карціне вельмі добра адлюстравана прырода. Служачы з Мадэльнага А. Арышэўскага выстаўляе многа партрэтаў работ. Добра напісаны самадзейным мастаком партрэт знатнай птушкіны з Відаўскага раёна У. Лавейкі, лепшага пастуха гэтага ж раёна Балжэвіча, заслужанай настаўніцы БССР М. Пяткевіч. Прыцягваюць увагу наведвальнікаў карціны пенсіонера з Юрашых.

Н. Шчаўканогана—«Захал», «Бярозны гай», «Бэз цвіце». Сярод лепшых работ трэба назваць таксама карціну М. Баравога «Збор сена» і карціны хатняй гаспадыні Е. Хальсковай «У. І. Ленін на палаяванні» і «Зімовы пейзаж».

На выстаўцы паказаны работы самадзейных скульптараў. Добра выкананы скульптуры з Сморгонскага раёна А. Жылавецкіх «У. І. Ленін», Героя Савецкай Айчыннай вайны з Глыбоцкага раёна Соф'і Юрель. Падобна па наведвальнікам скульптурныя работы П. Герасіменкі «Дзед Талаш» і «Партызаны».

Экспануецца многа работ разьбяр—вучыў і служачы Ашмянскай школы тлумачыцца. Захвалены вышэйшымі мастацкімі навыкамі і шкатулка, інструментарый саломы, якія зроблены служачым школы Дамогала.

Вучымі восьмымі і сёмымі класамі К. Калінічэнка і І. Пашкоўскім майстэрству зроблены шкатулкі з дрэва. Гэты жанр народнай творчасці прадстаўлены таксама скульптурнай кампазіцыяй А. Альшэўскага «Шляхцікі» і скульптурамі Л. Шостака «Партызаны» і «Дзяркі».

Хатняе гаспадарства з Астрафія Я. Станіла дэманструе свае ткацкія работы. Лепшымі сярод іх з'яўляюцца ільняныя, шаўковыя і шарпаняныя паслікі. Лаўрат Усесаюзнага фестывалю моладзі В. Кула дэманструе вытанкія ёю габелены «40 год БССР».

Выстаўка гаворыць аб узроўні майстэрства народных умельцаў вобласці. Адноўшым з'яўляецца тое, што некаторыя раёны (Міёрскі, Відаўскі, Шаркаўшчынскі, Браслаўскі і іншыя) не выставілі ніводнай работы.

А. ІВАНОВСКІ.

КАБ УСЕ ЛЮДЗІ ЧЫТАЛІ

Пасля вайны Антон Вашчанка стаў працаваць бухгалтарам. Неспакойная душа ў бухгалтара: яго можна было ўбачыць не толькі ў канцэлярнай калгасе, але і на ферме, і ў полі сярод людзей. У час кароткага адпачынку ён чытаў і артыкулы з газет. Калгаснікі задавалі шмат пытанняў, на якія бухгалтар ахвотна адказваў.

Адночы Антон, ідучы з работы, сустраў на вуліцы сакратара партарганізацыі калгаса Акіма Ганічурова і начальніка паптовага аддзялення сувязі Галіну Краўцоўскую. Яны гаварылі аб падпісцы на газеты і часопісы.

— Што рабіць — не ведаю. Дрэна ідзе падліска, — гаварыла Краўцоўская. — Не паспявае адна! Вось каб хто-небудзь дапамог...

— Я дапамагу, — сказаў Вашчанка. — Хочаце? Вось давайце падпісаныя лісты.

Было гэта тры гадзіны назад. Нялёгка прыходзілася спачатку грамад-

скаму распаўсюджвальніку друку Вашчанку. Але адступіць ад задуманага было не ў характары Антона. Ён стаў уважліва чытаць часопіс «Сельская гаспадарка Беларусі».

Знойдзе ілустраваны артыкул і пойдзе да калгаснікаў. Адночы зайшоў на ферму. Дзяжурны ў кароўніку даведаўся — Марыя Кавалёва і Фёадосія Галеўнік.

— Вы добра працуеце, — загаварыў ён з дзяркімі. — Але, ведаеце, і ў іншых калгасах спраўняць дзяжурныя ёсць. Вось бы вам пераняць іх вопыт.

Марыя і Фёадосія зацікавіліся, падсёлі бліжэй да бухгалтара, пачалі слухаць. А ён і расказаў, як лепшыя дзяркі Беларусі дамагаюцца высокіх надояў.

— А адкуль вы гэта ведаеце? — пад канец размовы спытаў дзяркі.

— З часопіса, — адказаў Вашчанка. — Можна на яго падпісацца.

І дзяркі падпісаліся на часопіс «Сельская гаспадарка Беларусі».

Да кожнага чалавекі ў Антона свой падыход. Адночы ён загаварыў аб падпісцы з калгаснікам Аляксеем Вашчанкам. А той яму адказаў:

— Ды я ўжо вось падпісаўся на раённую газету...

— А чаму б табе, Аляксеі, не вылісаць «Калгасную праўду» ці які сельскагаспадарчы часопіс? Многа цікавага там знойдзецца!

Пагаварылі. Цяпер сям'я калгасніка Аляксея Вашчанкі падпісалася на газеты і часопісы на цэлы год.

За тры апошнія гады грамадскі распаўсюджвальнік друку разам з партыйнай арганізацыяй калгаса дамогся таго, што газеты і часопісы пачаў атрымаваць кожны калгасны двор.

Поспеху ў распаўсюджванні перыядычнага друку Антон Вашчанка дамагаецца злучкучы сваім сур'ёзным адносінам да гэтай важнай справы. Ён расцімае калгаснікам, як важна сістэматычна чытаць газеты і часопісы, прапаноўвае, якія выданні вышэйшай для павышэння палітычнага, культурнага і прафесійнага ўзроўню.

Я. КАРШУКОВ.

Веткаўскі раён.

Насустрэч Пленуму ЦК КПСС У КОЖНЫМ ДОМЕ—ЧЫТАЧЫ

На высокім малыўнічым беразе ракі Барань, сярод алёных садоў, раскінуўся рабочы пасёлак Елізава. Больш як паўстагоддзя назад тут пабудаваны прымітны шклозавод, на якім зранку і да позняга вечара ўручную працавалі рабочыя. Не было тады ў пасёлку ніводнай культурна-асветнай установы. І п'емных на заводзе толькі і было, што гаспадар, майстар і канторшчыкі. Просты шкловар кнігі і ў руках не трымаў.

Цяпер і час не той, і духоўныя запатрабаванні чалавекі сталі іншыя. Завод абсталяваны высокапрадукцыйнай ачышчальнай тэхнікай, механізаваны многія вытворчыя працэсы. У пасёлку ёсць і сярэдняя школа, і добры рабочы клуб, і гарадская бібліятэка з вялікім кніжным фондам. Шкловары, якія складалі асноўнае насельніцтва пасёлка, людзі пісьменныя, многія маюць сярэднюю адукацыю, а некаторыя завочна вучацца ў вышэйшых навуковых установах.

Рабочыя любяць чытаць кнігі і ставяць ім, бібліятэкаркам, высокія патрабаванні. Выканань гэтых патрабаванняў на шырокае кола актыўна і бібліятэка наша мае такі актыўны ў савет бібліятэкі ўважліва прадстаўнікі шклозавода «Бастрычынскі», настаўнікі, медыцынскія работнікі. Перад тым, як класіфікацыя работ, савет заўсёды раіцца з актывам. Без узаемнага актывістаў не рыхтуецца і не праводзіцца ніводнае масавае мерапрыемства.

Асноўнае ў рабоце бібліятэкі цяпер — прапаганда рашэнняў XXI з'езду партыі і чарнечскага Пленума ЦК КПСС, мабілізацыя працоўных на паспяховыя ажыццэўленыя велічынныя задачы сямігоддзя. Арганізаваны кніжныя выстаўкі: «Лічымы вялікія планы», «Ад першых камуністычных суботнікаў да брыгад камуністычнай працы», «Тэхніка ў нашы дні» і інш. Пры дапамозе картэжаў — «Літаратура на XXI з'ездзе КПСС», «Што чытаць пра Магілёўшчыну», «Наш раён у сямігоддзі» і інш. прапаганда і агітатар можа падарваць неабходныя яму матэрыялы для гутаркі, лекцыі, даклада. Зроблены альбом «Сямігоддзя Беларускай ССР».

Чытачамі бібліятэкі ў асноўным з'яўляюцца шкловары і члены іх сем'яў. І дэясніца бібліятэкі цесна звязана з дзейнасцю і справай шклозавода «Бастрычынскі», з якім і працягае ўвасаптавацца калектыву. На абсталяваным у бібліятэцы стэндзе «Наш завод» адлюстраваны тэхналагічны працэс вытворчасці шкляннага вырабаў, баранца па тэхнічным прагрэсу, зместныя фота перадавоіх прадпрыемства і іх абавязальнасці. Прыгожыя аформлены і вывешаны на заводзе бібліятэчны плакаты, прысвечаныя выдатнаму руху за званне калектываў камуністычнай працы.

У абедзены перапынак у працэсе завода прыходзяць бібліятэкары і кнігознаўцы. Яны прыносяць навінкі літаратуры, прапаноўваючы чытанні і

гутаркі на тэмы, якія асабліва цікавяць рабочых-шкловароў.

Часта наладжваюцца масавыя мерапрыемствы. Цікава праходзіў арганізаваны бібліятэкай у рабочым клубе літаратурны вечар «Працай мы славим Радзіму сваю». Загачык вытворчасці заводу М. Лінкевіч шкава расказаў аб перспектывах развіцця прадпрыемства ў сямігоддзі. Член брыгады камуністычнай працы Ул. Кузьмін гаварыў аб тым, як жыць, працуючы і вучацца ён і яго таварышы. Выступалі і іншыя перадавыя вытворцы. Потым актывісты бібліятэкі чыталі ўрыўкі з літаратурных твораў і вершы пра людзей нашых дзён, перадавоіх сямігоддзя. У заключэнне хорам спявалі песні пра партыю, пра велікі камуністычнага будаўніцтва.

Правадзілі бібліятэкай вечары атэстычнай кнігі, вечары навукі і тэхнікі, канферэнцыі чытачоў па навінках літаратуры. Шкловары горада цікавіцца дасягненнямі беларускай літаратуры. Добрая кніжка беларускага празаіка, паэта ніколі не залежаецца па паліцы. Мы запрацілі пісьменнікаў Пётруся Броўку і Уладзіміра Карпава на канферэнцыі ў гэтай просьбе, прыходзілі ў Елізава. На кожнай з гэтых канферэнцый прысутнічала да 400 чалавек. Прышлі і калгаснікі з бліжэйшых вёсак, каб сустрацца з пісьменнікамі, паслухаць іх жывое слова. Канферэнцыі прайшлі актыўна, цікава і прынеслі карысць пісьменнікам і чытачам.

Звыш 1300 чытачоў налічвае Елізаўская гарадская бібліятэка. За восем месяцаў гэтага года зроблена каля 20 тысяч кнігавывадаў. Актывістамі чытачамі бібліятэкі з'яўляюцца рабочыя шклозавода: атопчыца шкла П. Андурская, памочнік майстра А. Макоўскі. Кожны з іх працягаў сёлета каля 50 кніг. Яны ж выконваюць і пачасныя абавязкі кнігазнаўцы. Актывішпа паміж бібліятэкай і прапагандае кнігі, у правядзенні розных масава мерапрыемстваў наставінікі месцавой школы В. Сукача, Т. Гілавіч, выхавальніца дзіцячага сада Л. Канапіліца, пенсіонер І. Міронаў. Кнігазнаўцы замацаваны за ўчасткамі рабочага пасёлка, робяць падворныя абходы, раіць людзям, што чытаць, прыносяць дадому кнігі хворым і старым, прыносяць ад чытачоў зааўкі на літаратуру, якія на другі ж дзень задавальняюцца.

Дармагата бібліятэка і рабочым, якія звычайна займаюцца ў тэхнікумах і вышэйшых навуковых установах. Яны забяспечваюць іх неабходнай літаратурай. Калі патрэбныя заўважкі кніг у фондзе бібліятэкі няма, мы выпісваем іх праз міжбібліятэчны абмен.

Радасна бачыць і ўсведамляць, што кнігі становіцца жаданым сабрам і добрым даручэннем у кожным доме рабочага пасёлка.

А. МАТУСЕВІЧ,
загачыца Елізаўскай гарадской бібліятэкі Асіповіцкага раёна.

ЛІТВА ГЛЯДЗІЦЬ БЕЛАРУСКІЯ ФІЛЬМЫ

У гарадах і вёсках Літвы праходзіць Тыдзень беларускага кіно. Малыўнічы афішы запрашаюць наглядальцаў апаініа работы студыі «Беларусьфільм» — «Дзвігунка шукае бацьку», «Чырвоныя лісце», «Нашы суседзі», «Мікола-паравоз», «Гадзінік спыніўся а поўначы» і інш.

21 верасня сотні жыхароў Вільнюса сабраліся ў кінатэатры «Пяргалі» на ўрачыстае адкрыццё Тыдня беларускага кіно. У зале прысутнічала дэлегацыя кінематграфістаў Беларусі на чале з драматургам К. Губарэвічам.

З прымітаннем да прысутных звярнуўся намеснік міністра культуры Літвы В. Якеляйцэ. Адкрываючы кі-

натыдзень, ён пажадаў работнікам беларускага кіно новых творчых поспехаў. Ад імя працоўных літоўскай сталіцы да гасцей-беларусаў звярнуўся намеснік старшыні гарсавета І. Смільгавічус. Ён расказаў пра тую папулярнасць, якой карыстаюцца беларускія фільмы ў гледачоў сацыялістычнай Літвы.

Са словам у адказ ад імя беларускіх кінематграфістаў выступіў К. Губарэвіч.

На адкрыцці кінатэатра быў паказаны фільм «Дзвігунка шукае бацьку». Потым рыхцеся-настаючы, заслужаны артыст БССР Л. Голуб расказаў аб рабоце над гэтым фільмам.

Спявае саўгасны хор

Над ахутанай прыцемкамі высокай вуліцы, над садамі і паляткамі плыве залушэўная мелодыя беларускай народнай песні. У саўгасным клубе ідзе карговая рыегматыя хору.

Харовы калектыв у саўгасе «Першамайскі Горнаватка раёна» створаны нядаўна, у час падрыхтоўкі да агляду сельскай мастацкай самадзейнасці. Узлеўнічае ў ім 55 чалавек: па-

ляводы, жывёлаводы, настаўнікі. Пад кіраўніцтвам самадзейнага кампазітара М. Рыўкіна харысты развучылі беларускія народныя песні «Мікіта», «Па свеце коні бяжыць», «Бацька сына жаніць будзе» і інш.

З поспехам прайшлі першыя выступленні хору ў аддзяленнях саўгаса. (Наш кар.)

Закіпела работа!

Да 1939 года на 22 вёскі, якія ўваходзілі цяпер у склад Іжскага сельсавета Вілейскага раёна, мелася толькі адна пачатковая школа, не было клуба, бібліятэкі. Пра кнігу, газету, не гаворачы ўжо аб радзін, кіно і электрычнасці, большасць сялян не мела нават уяўлення.

Радаснае, светлае жыццё прыйшло ў гэты край з устанавленнем Савецкай улады. На тэрыторыі Іжскага сельсавета працаваў адзіны вясельнік змены: тут праводзілі школы, Дом культуры, дзве бібліятэкі, хатчытальня, бальніца, ёсць аддзяленне сувязі, ветэрынарны пункт, сельпо. Толькі за апошні час пабудавана сярэдняя школа, два клубы і сельмаг. На вечарах на вуліцах Іжы, у дамах калгаснікаў сельскаарцель «Рассвет», на жывёлагадоўчых фермах запальваюцца электрычныя агні. У Іжскім сельсаветае звыш 800 калгасных двароў і амаль у кожным доме гаворыць радыё.

Рост культуры насельніцтва характарызуецца такімі паказчыкамі: кожны другі жыхар з'яўляецца чытачом бібліятэкі; калгаснікі выпісваюць каля 1150 экзэмпляраў газет і 85 часопісаў; два — тры разы на тыдзень дэманструюцца кінафільмы.

Наладжваюць культуру-асветнай работы шмат увагі ўзялае выкананне сельсавета Савета і пастаянная культурна-асветная камісія. У чарнечы члены камісіі Таццяна Зайчанка, Зінаіда Івашкевіч, Лілія Занковіч, Барыс Фрыд і іншыя, правараючы

дзейнасць устаноў культуры, выявілі, што да работы слаба прыцягваюцца актыўны дзярны працуючы гурткі мастацкай самадзейнасці, а таксама сельскі лектары.

Вынікі правэркі былі абмеркаваны на сесіі сельсавета Савета. У прынятым рашэнні распрацаваны канкрэтныя мерапрыемствы, накіраваны на палепшэнне работы устаноў культуры.

Члены сельсавета тт. Дзевяцень і Трубац узлілі шэфства над Домам культуры. Асабліваю увагу яны звярнулі на лекцыйную прапаганда. Быў перагледжаны склад лектарскай групы. Кожны член савета Дома культуры атрымаў канкрэтнае заданне па арганізацыі адпачынку калгаснікаў.

У выніку праведзеных мерапрыемстваў дзейнасць Дома культуры і сельскага лектара прыкметна палепшылася. За апошні час у ДOME культуры, у палёвочных брыгадах і на жывёлагадоўчых фермах калгаса «Рассвет» працягваюць лекцыі аб выніках чарнечскага Пленума ЦК КПСС, аб міжнародным становішчы на сельскагаспадарчых, навукова-атэстычных і іншых тэмах.

У ДOME культуры створаны аграпрактой. У ім можна знайсці цікавую літаратуру аб вопыце майстроў высокай ураджаў і знатных жывёлаводцаў. Аграном сельскаарцель «Рассвет», дупат сельсавета Ніна Лысая, дупат сельсавета Ніна Лысая часта праводзіць гутаркі з калгаснікамі на аграэхічныя тэмы.

Рэгулярна наладжваюцца тэматычныя вечары, канферэнцыі чытачоў і літаратурныя вечары. Аформлены цікавыя стэндзі, якія расказаваюць аб працоўных подзвігах савецкага народа, аб сямігоддзевым плане.

Жывяцца дзейнасць калектываў мастацкай самадзейнасці. Працуюць харавы, драматычны, танцавальны, шахматна-шахачны і іншыя гурткі. Калгасныя артысты наладзілі да 20-гадова ўз'яднання Заходняй Беларусі ў адзінай Савецкай дзяржаве цікавыя канцэрты. Цяпер сельскія артысты ўзмоцнена рыхтуюцца да раённага агляду маст

У самадзейных артыстаў

Сучаснасць — аснова рэпертуару

На мінулым тыдні на афішных стондах Мінска з'явілася цікавая аб'ява: тэатральная студыя Палаца культуры прафсаюзаў запрашала на прэм'еру спектакля па п'есе А. Садынскага «Хлеб і ружы». Гэтая навіда драма аб рэвалюцыйных падзеях на Алтэй пастаўлена ўдзельнікам самадзейнасці, інжынерам беларускага Саўнаргаса В. Товарышам. Перад ім стаяла шмат складаных задач, звязаных у першую чаргу з раскрыццём вобразаў п'есы. Карысным парадкам дапамагалі калектыву і пастаўшчыку рэжысёр Ускага драматычнага тэатра М. Співак і акцёр К. Кулакоў.

Асноўныя ролі ў спектаклі выконваюць рабочыя фабрыкі імя Калініна А. Бондар, студэнт медыцынскага інстытута С. Панамароў, рабочы мотавелазавода Ул. Крайко, тэхнік Белпрамаперпраці С. Белкін, журыністка Анем'ева.

У рэпертуарным партфелі калектыву некалькі п'ес. Над адным з іх яшчэ толькі пачынаюць працаваць, другія праз некалькі дзён будуць аддадзены на суд гледацкай публікі. У першай палове кастрычніка адбудзецца прэм'ера па п'есе А. Карнейчука «Чаму ўсміхаліся зоркі».

Пра моладзь Беларусі, пра яе працоўныя будні, пра дружбу і каханне раскажа п'еса А. Маўзона «Калі ты — чалавек», над якой працуе калектыв. Гэты спектакль будзе паказаны ў лютым будучага года.

Да новага года рыхтуюцца і ачытаюць прэм'еру — камедыю К. Гальдэна «Цікавы выпадак». Стаіць яе таксама самадзейны рэжысёр, актывіст Удзельнік студыі С. Шайхавіч, які сам напісаў вершы для п'есы. Музыка да спектакля піша Мар'ян Наско.

Але не толькі рэпетыцыямі спектакляў займаюцца студэнтцы. Заслужаны артыст БССР М. Співак чытае для іх выкажэнні аб майстэрстве акцёра. Старэйшы тэатральны грэмер Р. Волкаў прыводзіць заўважэнні па тэксце п'есы.

Самадзейны калектыв марыць паставіць п'есу аб гераічным беларусім камасольце. Маркуючы па тых захадах, якія ўжо зроблены студэнтамі, можна спадзявацца, што хутка мы ўбачым змястоўны спектакль.

Л. ЛЬВОВА.

Мае пажаданні

Мінулы тэатральны сезон прынёс мне вялікае задавальненне. Асабліва рада была я ападыраваць новай творчай удачай артыстка А. Клімавай, якая стварыла абалювы вобраз Іліі Сніжко — адважнай дзяўчыны-партызанкі ў п'есе А. Садынскага «Вараб'янчыца». Мне здаецца, што спектакль па гэтай п'есе — адна з галоўных падзей сезона. Калектыв Рускага драматычнага тэатра імя Я. Купалы (рэжысёр М. Співак), глыбока пранікнуўшы ў змест п'есы, стварыў хваляючы спектакль аб вернасці і адданасці Радзіме.

І наогул, рэпертуар тэатраў рэспублікі, маркуючы па пастаўках мінулага сезона, стаў больш сучасным. Такія п'есы, як «Трыцца тры гады» М. Пагодзіна (Тэатр імя Купалы), «Далі неагляданыя» М. Вірты (Рускі драматычны тэатр імя Я. Купалы), «Бітва ў дарозе» Г. Нікалавай і С. Радзінскага (у Тэатры імя Якуба Коласа) і некаторыя іншыя карыстаюцца ў гледачоў папулярнасцю.

Нажалі, у рэпертуары нашых тэатраў мала п'ес аб жыцці савецкай моладзі. У новым тэатральным сезоне вельмі хацелася б убачыць п'есы і аб жыцці студэнцтва.

В. ШАЙНО.

студэнтка Інстытута замежных моваў.

Пасля летніх гастролей і адначасна раскрыцця свае заслугі тэатры рэспублікі. Гледачоў, вядома, цікавіць, што новае пакажэнне імі ў новым сезоне? Мінулы тэатральны сезон прайшоў пад агульным палітычным і творчай актыўнасцю, выкараняючы гістарычнымі пастаўкамі XXI стагоддзя партыі. Выкалана М. С. Хрушчовам пажаданне аб цеснай сувязі літаратуры і творчай актыўнасці, выкараняючы партыі. Выкалана М. С. Хрушчовам пажаданне аб цеснай сувязі літаратуры і творчай актыўнасці, выкараняючы партыі.

Значна палепшылася мастацкае абслугоўванне тэатрамі рабочых пастаўшчыкаў і насельніцтва сельскай раёнаў рэспублікі. Цяпер гэта не выключэнне, а сістэма. Апрача драматычных тэатраў у раёны ўсё часцей выязджае наш Тэатр оперы і балету. Міністэрства культуры БССР устанавіла пераходны кубак і штогадовае прэмію ў 15 тысяч рублёў тым калектывам, якія даб'юцца лепшых паказанняў у гэтай высакароднай справе. Не гаворачы пра Баўрыскі тэатр і іншыя тэатры, якія паказваюць спектаклі пераважна ў далёкіх населеных пунктах і калгасках, палепшылі сваю работу Акадэмічны тэатр драмы імя Я. Купалы, Тэатр імя Якуба Коласа, Тэатр юнага гледача. Апошні, апрача выездаў у раёны рэспублікі, сёлета пабыў у Казахстане, дзе з поспехам выступаў перад працаўдзяльчымі калгаснікамі.

Важкоў да жыцця, да народа — вось дэвіз, якім кіруюцца тэатры і канцартныя арганізацыі рэспублікі. Непасрэднае, сістэматычнае знаёмства акцёраў з людзьмі працы ўзбагачае, творчы падатру мастака жыццём, яскравымі фарбамі.

За мінулы год нашы тэатры дабіліся значных поспехаў. Але ці можам мы сказаць, што вяршыні майстэрства ўжо дасягнуты, што тэатры ўжо цалкам задавальняюць духоўныя патрабаванні народа? На жаль, не. Лічэ многа на спяне шырэй, малалі аднаго з тэатраў, навірхоўна зробленых паставак, акцёрскіх імпульсаў. Адной з задач у новым тэатральным сезоне з'яўляецца барацьба за высокую якасць рэпертуара, за глыбокае раскрыццё зместу п'ес і майстэрскае выкананне ролей. Абавязак дзейно тэатральнага мастацтва несці ў гучы народ высокія гуманістычныя ідэалы, змагацца за партызанскую ў мастацтве, за эстэтыку сацыялістычнага рэалізму.

Новыя спектаклі сезона павінны дыкча пафасам сучаснасці, раскажываць пра разгортванне будучыцтва камунізму, смела паказваць дарогу ў заўтрашні дзень нашай жыцця.

Сувязь тэатра з сучаснасцю перш за ўсё выяўляецца ў тым, наколькі тэатр тыпова адлюстроўвае само жыццё. За апошні час значна палепшылася колькасць твораў беларускіх драматургаў у нашых тэатрах. Аднак, сапраўднай працы рэжысёраў і п'есамінікаў над стварэннем новых п'ес усё яшчэ няма. Многа творчай экспансіў ўкладваюць тэатры ў пастаўку класічных п'ес, або п'ес сучасных замежных драматургаў. Калі ж справа даходзіць да пастаўкі п'ес пра жыццё і працу нашай народнай тэатры, яны імпульсы слабейшыя, фантазія зніжаецца і пачынаецца нудны паказ будняў. Тэатры пры пастаўцы класічных п'ес не лічачы з выдаткамі на афармленне іх спектакляў, на афармленні ж сучасных — эканомію. Маўляў, у наш час не несці аксамітных камзолу, шыкозных ботаў з раструбамі і капюшонаў са страўсавым пер'ем. Тэатры забываюць, што мастацкае афармленне спектакля таксама закладае выхавальны асяціны густы гледача.

Якія ж рэпертуарныя заўважэнні тэатры на новыя творы беларускіх драматургаў? Акадэмічны тэатр імя Я. Купалы маркуе прадважэнне п'ес А. Гукічова і Ф. Казюкаўскага і раману Пятруса Броўкі «Калі зіпавацца ракі», з Уладзімірам Карнінам над яго п'есай па яго ж раману «За годам год». Купалы трымаюць творчую сувязь з А. Маляшкіным, які працуе над новай п'есай. Тэатр адзірае свой сезон у Палацы культуры прафсаюзаў, бо будынак тэатра і тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

І тымі ж сродкамі, што і ў час Бальска і Дзікенса (стар. 690).

Суседзі абмежаванца канцэртамі

Некаторыя калгасы Суражскага раёна маюць у Усвясічным раёне Вялікалукскай вобласці. Часта беларусы сустракаюцца з працоўнымі суседзямі ў вясельных і сваткоўскіх абрадах, калі нават суседзі маюць адзін другою тэхніку ў працягу пары ўборкі ўраджаю. Завязваюцца і культурныя ўзаемаадносіны.

Нядаўна ў Сураж прыехала група ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці Усвяскага Дома культуры. Цёпла сустракалі суражанцы гэтых гледачоў. Зала раёнага Дома культуры была перапоўнена.

Усвяскія аматары самадзейнага мастацтва прывялі з сабой разнастайныя нумары. Неважкі, але кампанічны, аладжаны хор, аранжы ў сваёсвабавым касцюм пеканічам, з паучыцём і вельмі ўдала выкананы «Марш камуністычных брыгад», «Камсамольска», «Калгасная полька» і іншыя.

З вясельных поспехам выступалі салісты-спявакі, танцоры, дэкламатары. Усвяскія пасля свайго канцэрта заарасілі суражскага аматараў сцяны да сябе ў гасці. Суражанцы прынялі запрашэнне і ў бліжэйшы час выехалі да суседзяў з канцэртнай мастацкай самадзейнасцю.

Г. КАРЭЛІН.

Новы спектакль Народнага тэатра

Народны тэатр клуба Магілёўскага ўдзельніка выказаў паставіць лірычную камедыю Л. Ліпкіна і Н. Талубева «Ілія адзінокі». П'еса раскажывае аб першых кроках дзейнасці маладога культработніка на вёсцы.

Спектакль пастаўлены рэжысёрам тэатра Ул. Баранюшкім, мастацкае афармленне М. Клімава.

Наш нар.

Дзіўная эканомія

Выгляд вёскі Чарнаўчыцы радуе вока кожнага, хто трапіць сюды. Тут пралітае шырокая асфальтавая шаша, паабалал яе растуць стройныя дрэвы, а на прысядзінках участках калгаснікаў — маладыя садкі. Над кожнай хатай гудзіць правады. Але больш за ўсё кідаюцца ў вочы новыя, прыгожыя будыні. Усе яны светлыя, прасторныя, накрытыя бляхай, шыферам ці гонтай.

Сёлета пачалося будаўніцтва другога новага будынка школы. У вёсцы працуе балетная і будучыя новае, тыповыя. Да паслуг заахараў Дом культуры, анкета, пошта, чайна-каватэра, чатыры магазіны: хлеба, гаспадарчых тавараў, сельгас і кнігарня.

І вост на фоне вялікага матэрыяльнага і культурнага ўдому вёскі можна сустрэць многа такога, што псуе настрой і абурэ. Пра гэта і хочацца раскажаць.

Мы зайшлі ў кніжны магазін, паікаваліся, чым ён гандлюе. Тут было людзей многа. І часцей за ўсё заходзілі школьнікі. Іны набылі кнігі, сыпкі, алуці, гатавалі фарбы. За прылукам завідалася маладая, ветлівая загадчыца магазіна Мар'я Мацвееў. Яна ўважліва выслухоўвала кожнага пакуніка, паказвала тавары на выбар, калі была неабходнасць, раскажывала, як ілі карыстацца.

Трэба сказаць, што ў гэтым невялікім вясковым магазіне можна набыць не толькі кніжкі, пісьмовыя прылады, але і разнастайныя дзіцячыя іграшкі, культуртавары, радыёпрыёмнікі і іншыя. Радыёпрыёмнікі і радыёлы — ціпер самы «ходкі тавар».

Вось у магазін зайшоў новы кліент: — Радыёлы ёсць? — Выбярэйце, калі ласка, ёсць. Якую вам? — Гэтую, што на прылаўку. Але я хачу паслухаць, як яна іграе. Прадаўшчыца ўдзіхнула: — Гэтая я не магу зрабіць. У магазіне няма электрычнасці. Калі там радыёла падключыць, запусне яе ў хату любога калгасніка, выпрабум.

Ілі відзець, старшыні Чарнаўчыцкага сельсавета не пісані. З яго ведама бухгартар сельса тав. Мартынаў забараніў карыстацца электрамерэяй. І радыёапаратура яму забараніў. Зайшоў нека ў магазін і абарваў радыёсправу і рэзку сапсаваў, каб не карыстацца ёю. — У мяне не сыходзіцца балаасы, — сардэста мармутаў ён, — а вы тут пакунічкі забудзеце.

І гэта называецца «эканомія»! Ф. СОБАЛЬ.

Не залежваюцца тут і кнігі. Магасін забяспечвае вучэбнай і мастацкай літаратурай школы, якія знаходзяцца на тэрыторыі калгаса «Іскра», а таксама бібліятэкі ў вёсках Навы, Каросцічы, Бялінічы, Іваханічы, Амеіна, Сяборчы і Чарнаўчыцы Дом культуры.

У той час, калі мы былі ў магазіне, зайшоў гоматрамацкі да кішэня літаратура? — запытаўся ён у прадаўца.

— Ёсць. Юнак выбраў сабе патрэбную літаратуру і сказаў: — Праверце, калі ласка.

І тут прадавец разваўла рукамі і з горчыхам прамовіла: — А вось гэтага зрабіць не магу. Верце на слова. Нема чым выпрабаваць.

— Можа яна не гарыць? — дабіваўся свайго юнак. — Павіна гарыць... — Дык як жа гэта так, — здзіўляўся хлапец, — цілі грошы, а не ведае за што. — Хіба ў магазіне не гэта ўстанавіць рэзку для праверкі электралампачкаў?

— Вёска электрыфікавана, але ў магазіне святла няма, і ў гэтым уся справа, — растлумачыла загадчыца.

І сапраўды, на змярканні ўсе дамы калгаснікаў і вуліца заліты электрычным святлом, а ў кніжных магазіне чыраўныя алапкі або запальваюць газоўку ці свечку, каб адшукчы патрэбны роч.

Вось у магазін зайшоў новы кліент: — Радыёлы ёсць? — Выбярэйце, калі ласка, ёсць. Якую вам? — Гэтую, што на прылаўку. Але я хачу паслухаць, як яна іграе. Прадаўшчыца ўдзіхнула: — Гэтая я не магу зрабіць. У магазіне няма электрычнасці. Калі там радыёла падключыць, запусне яе ў хату любога калгасніка, выпрабум.

Ілі відзець, старшыні Чарнаўчыцкага сельсавета не пісані. З яго ведама бухгартар сельса тав. Мартынаў забараніў карыстацца электрамерэяй. І радыёапаратура яму забараніў. Зайшоў нека ў магазін і абарваў радыёсправу і рэзку сапсаваў, каб не карыстацца ёю. — У мяне не сыходзіцца балаасы, — сардэста мармутаў ён, — а вы тут пакунічкі забудзеце.

І гэта называецца «эканомія»! Ф. СОБАЛЬ.

Брэскі раён.

Рыхтуюцца да агляду

Многія калгасна-саўгасныя калектывы мастацкай самадзейнасці Докшыцкага раёна пачалі падрыхтоўку да раёнага агляду аматараў п'есы, танца, драмы. Гэтую пытанню дзяньніца была прысвечана рада культурна-асветарнага раёна. Аб задачах кіраўнікоў гуртоў мастацкай самадзейнасці гаварыў загадчыца раёна агляду культуры Р. Лубча. Вопытам работы на падрыхтоўку да агляду падзяліліся дырэктар Порцінскага РДК В. Каўбася, загадчыца Крушынскага сельсавета А. Сяборчы, загадчыца Калінінскага сельсавета А. Сяборчы, загадчыца хаты-чытальні В. Касцюк і іншы.

ПА СЛЯДАХ НЕАПУБЛІКАВАННЫХ ПІСЕМ

Настаўнік Калінінскай школы Я. Тулушаў у пісьме ў рэдакцыю крытыкаваў работу сельскага клуба вёскі Капаль Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці, дзе загадчыкам працуе Васіль Маеўскі.

Загадчык адрэзае прапаганда і агітыванію Рэчыцкага РК КПБ тав. Касцюк С. павеламіне, што тав. Маеўскіма зроблена строгае паліражэнне і прыняты меры да паліпашэння работы клуба.

Трэба адзначыць, што ў гістарычнай частцы канцэпцыі сацыялістычнага рэалізму, распрацаваная А. Упіта, здаецца, нам слабейшая і непіменна арыгінальная ў параўнанні з тэорыяй і эстэтыкай. Па ўсіх гэтых пытаннях ужо неаднойчы яліся спрэчкі ў савецкім літаратуразнастве і заўсёды адназначна большасць крытыкаў, што не гэта ставіць рэалізм у такую неспрадную залежнасць ад кожнага гістарычнага перыяду, ад кожнага этапу развіцця грамадска-палітычнай думкі і называе яго імем гэтага этапу ці цолай фармаліі — дваранскі, буржуазны, рэвалюцыйна-дэмакратычны, пралетарскі, сацыялістычны, камуністычны. Па-рэчы, вельмі многа паўляецца рэалізму, а, па-другое, гэта выдзе да схематычна і ілюстрацыйна.

Пра такім падыходзе ігнаруюцца ўнутраныя законы развіцця літаратуры, устанавіваюцца спрэчаны погляд на літаратуры праце ў цэлым, які на самай справе куды больш складаны, суарачыны, мнагастайны, багаты і малаўнічы, чым гэта здаецца, калі іці неадшучы за сацыялогіяй.

Тым не менш стройная, багата аргументаваная навуковая канцэпцыя А. Упіта ў дачыненні да сацыялістычнага рэалізму, яго гісторыі і эстэтыкі, мае права на іспаванне парадельна ўжо існуючым канцэпцыям. І кожнаму тэарэтыку, практыку і проста чытачу савецкай літаратуры будзе цікава і карысна асабіста пазнаёміцца з гэтай глыбока тэарэтычнай кнігай, створанай 80-гадовым п'есамінікам братаў рэспублікі — Савельіем Латві, кнігай, якая стала ўжо адзін з чытачоў і даследчыцаў у нашай краіне і за яе межамі.

М. БАРСТОК.

Тэарэтычная прада А. Упіта

Перад намі грунтоўная, амаль у тысячу старонак, тэарэтычная прада раёнага пісьменніка Латві Андрэй Упіта «Пытанні сацыялістычнага рэалізму ў літаратуры».

«Кніга была задумана яшчэ ў час Алічыннай ваіны, — чытаем па п'есу, — і ў сілу розных абставін паставіўся з перапынкамі на працягу дзесяці год». Аўтар і кажа, што пры нарысе, які азначае яна (аб прынах індывідуальнага рэалізму ў літаратуры, аб эстэтыцы сацыялістычнага рэалізму і аб літаратуры), крытыцы сацыялістычнага рэалізму, не так цесна звязаны між сабою, як гэта пажадана ў цэльнай, добра скампанаванай тэарэтычнай кнізе. І чытач адчуе гэтую камплексную рыхласць працы, знойдзе ў ёй паўтарэнні, расцянжаныя мясціны і многа спрагнага, дыскусійнага.

«Спэчкі будучы...» — прадраўна сам аўтар. І гэта непазбежна, калі разглядаюцца складаныя пытанні літаратуры тэорыі, па-іншаму тэарэтычна многа яе палажэнні, стварэння новай канцэпцыі.

Не маючы магчымасці ў кароткім артыкуле разгледзець усе пытанні, узятыя аўтарам кнігі, мы ставім перад сабой больш шматлікую задачу: звярнуць увагу беларускай літаратуры на грамадскі на самы факт з'яўлення

гэтай працы, азначыць з некаторымі яе палажэннямі і, магчыма, зрабіць уступ да той падобнай і шырокай размовы, якой яна сапраўды заслугоўвае. Кніга А. Упіта сведчыць аб высокім узроўні крытыкі і літаратуразнаўства ў Латві і ў той жа час раскрывае новую грань індывідуальнага творчага вобліку славаўца пісьменніка, азначае ў ім дараванне гісторыка і даследчыка, азначае да шырокіх тэарэтычных абгуляванняў. Здыўлае шырыня дыяпазону даследчыка і багачце фактычнага матэрыялу ў галіне латынскай, рускай і французскай літаратуры, якім ён свабодна валодае. А. Упіт выканае цікавыя меркаванні аб павоі Ул. Малякоўскага і Д. Вяднага, аб творчасці М. Горькага і Д. Фурманова, А. Серафімовіча, Ф. Гладкова, падрабязна аналізуе творы латынскіх пісьменнікаў. Ён вызначае месца канкрэтных літаратурных твораў і іх аўтараў ў гісторыі літаратуры і ў гісторыі культуры, падрабязна, падрабяз

Не паўтараючы папярэднікаў

ДЫПЛОМНЫЯ РАБОТЫ ВЫПУСКНІКОЎ
ДЗЯРЖАўНАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА

Ф. Бараноўскі. «Выход з балады». (Мастацкі кіраўнік В. К. Цірка).

Драматургія Янкі Купалы належыць да ліку самых каштоўных духоўных здабыткаў беларускага народа.

Наша літаратуразнаўства праяваў ўжо невялікую работу па вывучэнню багатай купалаўскай драматургічнай спадчыны. Напісана значная колькасць цікавых, амястоўных работ, у якіх сабраны вялікі фактычны матэрыял, зроблены трапныя назіранні і абгульчаны, выказана многа правільных думак...

Але вольна на днішай паліцы паявілася новая кніга, прысвечаная драматургіі Янкі Купалы. Аўтар яе — малады вучоны, навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР М. Ярош. З цікавасцю пачынаем знаёміцца з гэтай кнігай. Нам руніцца: а ці сапраўды аўтар кнігі новае, свежае слова пра драматургію Янкі Купалы? Ці, можа, толькі паўтарыць сваіх папярэднікаў?

Прачытаўшы кнігу да канца, мы з прыемнасцю адзначаем, што яна з'яўляецца крокам наперад у вывучэнні драматургічнай спадчыны Янкі Купалы. Яна вызначаецца пэўнага роду распрацоўкай тэмы, кампазіцыйнай стройнасцю і законнасцю, добрым літаратурным стылем.

Драматургія Я. Купалы разглядаецца М. Ярошам у арганічнай сувязі з грамадска-палітычным жыццём бурнай эпохі першай рускай рэвалюцыі, з якой звязана нараджэнне новай беларускай літаратуры. Аўтар падкрэслівае вялікі жыццёвы ўплыў рускай класічнай драматургіі і, у прыватнасці, драматургіі М. Горькага на драматургію творчасць Я. Купалы.

Кніга М. Яроша складаецца з пяці раздзелаў. У першым з іх («На шляхах да драматургіі») аўтар сінтэзічна на агульнай характарыстыцы гісторыка-літаратурнага працэсу тых часоў, малюе карціну тагачаснага ідэалагічнага барацьбы на літаратурным фронце і вызначае месца Я. Купалы ў гэтым працэсе.

М. Г. Ярош. Драматургія Янкі Купалы. Выдавецтва Акадэміі навук БССР, Мінск, 1959.

палы ў ёй, гаворыць аб эстэтычных поглядах пісьменніка.

Тут жа М. Ярош пераканаўча дэдукуе, што пераход Я. Купалы да творчай работы ў драматургічным жанры з'яўляецца не проста пераходам, а пераходам да новай ступені творчасці. На канкрэтным аналізе купалаўскай вершаў ён паказвае, што яны (вершы) заключаюць у сабе такія элементы, якія збліжаюць іх з драматургічнымі творами. Далейшы трэці раздзел, што ўжо ў ранніх купалаўскай вершах і паэмах дэдукацыі і маналогі пачынаюць выконваць функцыю драматычнага дзеяння.

Значнае месца адводзіць аўтар і аналізу драматычных п'ес «Алеся», «Сон на вургане» і «На пасясе», паколькі яны з'яўляюцца спецыяльнымі мостамі, важнейшай вайной на шляху Купалы да аналёгічна драматургічным майстэрствам, да напісання шырокіх мастацкіх палотнаў. «Драматычныя п'есы», — гаворыць аўтар, — з'явіліся для Купалы як бы тымі ступенькамі, па якіх ён падняўся ад верша і невялікай п'есы да калібры драмы.

Зместам другога і трэцяга раздзелаў кнігі з'яўляецца аналіз п'ес Янкі Купалы «Паўлінка», «Прымакі» і «Раскіданае гняздо». М. Ярош з'яўляецца выдатнаму сучаснаму сусветнаму тэатраўзнаўцу і драматургу, які з'яўляецца чалавек прынцыпаў, рэвалюцыянер, барацьбіт, носьбіт лепшых рыс нацыянальнага характару. Выбірае Паўлінку, Якіма Сарокі, Сымона Забіла ў якасці асобных твораў, якія з'яўляюцца сапраўды тымі сіламі беларускага народа, якія былі абуджаны і пакліканы да новага жыцця, да актыўнай грамадска-палітычнай і культурнай дзейнасці бурнай пэрыяду рэвалюцыі 1905 года.

Паслявовай выразнасцю пытання аб наватарскай сутнасці купалаўскай п'есы прымае тое, што аўтар разглядае драматургію Я. Купалы ў сувязі з папярэдняй беларускай драматургіяй. Ён робіць уласныя супаставленні і параўнанні купалаўскай п'есы з п'есамі В. Дуніна-Марцінкевіча, Яўлігіна Ш., К. Каганца і іншых драматургаў і на аснове гэтых супаставленняў і параўнанняў вылічвае тое адметнае, спецыфічнае, арыгінальнае, што характарызуе п'есы Я. Купалы.

Несумненнай вартасцю кнігі з'яўляецца і тое, што ідэіны змест драматычных купалаўскай твораў разглядаецца ў арганічным адзінстве з іх мастацкай формай. Аўтар азначае ўвагу на дэспрацоўку прытаннага мовы, стылю, жанра, сюжэта-кампазіцыйнага асаблівасцей драматургіі Я. Купалы.

Асабліва ўвагі заслугоўваюць нагляданні М. Яроша над мовай дзеючых асоб: Паўлінкі, Адольфа Баркоўскага, Францыска Пустароўца, Лявона Забіла. Аўтар паказвае, як Купала надаваў умелу будзе дыялагам, маналогам, выкарыстоўвае невычэрпны багаты народнай мовы, фальклору, што дапамагае драматургу даваць сваім героям надзвычайна выразную псіхалагічную характарыстыку.

Вельмі добра, што М. Ярош уласна ўвагу вылучае на пытанні аб тэатральным жыцці купалаўскай драматычнай твораў, прысвядзіў яму спецыяльны раздзел кнігі «Я. Купала на сцэне», у якім гаворыцца аб жыццёвым уплыве купалаўскай творчасці на развіццё беларускага тэатральнага мастацтва.

У канцы сваёй работы М. Ярош зрабіў кароткі вывады і абгульчаны, што надавае ёй пэўную законнасць.

Асноўныя палажэнні, якія разлічваюцца ў кнізе «Драматургія Янкі Купалы», пачынаюцца не выкаленнямі, а адсутнасцю багатага фактычнага матэрыяла, канкрэтным аналізам літаратурных твораў, грунтоўнай аргументацыяй.

Аднак не ўсім можна згадзіцца з аўтарам. Некаторыя яго думкі, выказаныя з'яўляюцца спрэчнымі і патрабуюць укладання. Гутарка ідзе аб творчым метады Янкі Купалы ў драматычнай перыяд. М. Ярош у катэгорычнай форме заяўляе, што пераход Янкі Купалы з паэзіі на драматычнае рэалізму на паўтарыўшы і параўнаўшы вылічвае тое адметнае, спецыфічнае, арыгінальнае, што характарызуе п'есы Я. Купалы.

або рэалізму сацыялістычнага адбываўся толькі ў савецкі перыяд. А між тым многія творы Янкі Купалы, і ў асаблівасці драма «Раскіданае гняздо», сведчаць аб тым, што пісьменнік ішча да Вялікага Кастрычніка часта ўзнікаў да рэалізму сацыялістычнага ідэалу, што яго творчы метад ужо тады набліжаўся да сацыялістычнага рэалізму. На самай справе, хіба ў драме «Раскіданае гняздо» не сцвярджаецца ідэя самай рабочага класа і сялянства? Хіба не паказана тут абуджэнне вёскі пад уплывам бурных падзей горада? Хіба не зроблена ў драме спроба (нахай не зусім удалая) намаляваць вобраз пралетарскага рэвалюцыянера, прапагандыста Незнаёмага, які ходзіць па вёсках і есцімае ўсіх пакрыўджаных і абяздоленых на «вяселлі схода», дапамагае Сымону і іншым героям драмы выявіць іх усенароднай барацьбы супраць царства адрынае перспектыву лепшага будучага?

М. Ярош неаднаразова гаворыць аб прысутнасці ў драме «Раскіданае гняздо» актыўнай, дзейнай рэвалюцыйнай раматныкі, якая арганічна ўваходзіць у творчы метад Янкі Купалы, аб глыбокім пранікненні яго ў прадмысленага рэалізму, аб яркім раскрыцці драматычна вострых і перыметральных класавых супрацьпаставленняў эпохі імперыялізму, нарэшце, гаворыць (што асабліва важна) аб сучаснасці матынаў горкаўскай і купалаўскай драматургіі, аб тым, што «Купала ў некаторых выпадках набліжаўся да горкаўскай прыціпаў паказу жыцця і чалавечка» (стар. 115).

Выказваючы такія зусім справядлівыя думкі, аўтар не робіць правільнага канчатковага вываду і гаворыць аб адсутнасці ў драматычнай творчасці Я. Купалы нават пэўнага асаблівасці новага творчага метаду — сацыялістычнага рэалізму. І тут ён памылкова. Бо горкаўскія прыціпаў паказу жыцця і чалавечка, да якіх, па прызначэнню самога М. Яроша, набліжаўся Янка Купала, — маюць неспрэчнае дачыненне да сацыялістычнага рэалізму.

І яшчэ адна крытычная заўвага ў адрас аўтара кнігі. Мы ўжо гаварылі, што М. Ярош творча выкарыстаў усё тое, што было напісана аб драматургіі Янкі Купалы да гэтага часу. Гэта добра. Але бада ў тым, што аўтар кнігі падае справу так, быццам станаўчыца вопыту папярэднікаў зусім не было. Кожнае сваё палажэнне ён даводзіць чытачу так, нібы яно з'яўляецца першым словам у навуцы.

Імяны ж іншых літаратуразнаўцаў М. Ярош умяняе толькі тады, калі яму трэба паспрацаваць, абвергнуць ці ішоў памылковы думку. Халеў таго аўтар ці не хацеў, але ў чытача складаецца навіральнае ўраўненне, што быццам бы да выхаду ў свет гэтай кнігі абсалютна нічога каштоўнага пра купалаўскаю драматургію не было напісана.

Кніга «Драматургія Янкі Купалы» М. Яроша паказвае добрае ўраўненне. Яна амястоўная, цікавая, пераканаўчая, і таму яе прыхільна сустраці чытачы.

А. МАКАРЭВІЧ.

„Ваши документы!“

Лучы міма гарадской бібліятэкі імя Карла Маркса ў Мінску, сабралі вырасці наведваць чытальню залу.

— Паглядзім новыя часопісы: сёння ж выхадны, — сказаў адін з іх.

— Лык для таго ж, каб зайсці ў чытальню, трэба было нейкія дакументы захапіць...

— Гэта абавязкова?

— Вядзь, абавязкова.

— А можа так паверца?

У чытальню залу было ўсёго два чалавекі. Падышоў да іх адзін з чытачоў і гэтаў ілюстраваным часопісам. На другой падаўшы залу пад паўшчыўкай газет хілілася жанчына.

Сабры палыбілі да бар'ера, за якім, абстаўленыя скрынкамі з карткамі-фармулярамі чытачоў, сядзе бібліятэкара.

— Дайце, калі ласка, апошні нумар «Советской Отчизны», — папрасіў адзін.

— А мяне — часопіс «Москва», бібліятэкара Валентіна Патрушава ўзяла галаву:

— Ваши документы?

— Якія?

— Пашпарты.

Сабры перагледзілі: выхадзіць — «ававакопа».

— Прабачце, не ўзялі з сабой.

— Талы нічога не атрымаецца.

— Чаму?

— Такія ў нас правілы...

Правіла, як зайсці ў бібліятэку, як атрымаць часопіс, яны сапраўды не чыталі. Але ж перад імі былі не правілы, некім навічана ўстаноўленыя, а бібліятэкара. І ўжо ад яе, а не ад «правіл непакісных» залежыць выдасць яна па часопісы або не. Бібліятэкара засталася вернай правілам. Двое дарослых адчулі сабе, быццам яны ў нечым вінаваты.

Здавалася б, не такі ўжо гэта выклічны выпадак. Пяцьчэ нават у кнігу скаргаў няма падавала: правілы ж... Восі і справа ў гэтым: людзі і правілы, як людзі разумеюць і ставяцца да правіл, напісаных людзьмі ж.

У міліцыі таксама ёсць правілы і вельмі строгія. Калі хто-небудзь прыбодзе вуліцу не там, дзе дазволена, міліцыянер мае права спытаць тут жа штраф—за парушэнне правіл вулічнага руху. Ці заўсёды так робіцца? Амаль у кожным выпад-

ку міліцыянер абмяжоўваецца папярэджаннем.

Ёсць многа правіл напісаных, якія не менш пэўна захоўваюцца ў грамадстве, чым правілы напісаныя. Ні ў адным тэатры і тых жа бібліятэках не ўбачыце папярэджання «не курціце!» А папярэджанне закурціць, спаслаўшыся на тое, што не вывешана «правіла!» Валі жа сусед даць вам добрую паброчку.

У магільніцкіх кінаапаратах і клубах таксама ёсць чытальны залы, дзе мноства газет, часопісаў. І чытачоў не менш, а больш, чым у чытальнях зале гарадской бібліятэкі. Дакументаў тут ніхто ніколі не патрабуе, і часопісы... не знікаюць.

У сталовых даўно ўжо не важаць хлеб наведвальнікам — хлеб без нормы. Многія магазіны — без прадаўцоў. Ды ці ўвесь гэта прывядзе да абразай становішча. Калі чалавек не верыць. І раптам голас бібліятэкара ў чытальні:

— Ваши документы!

І гэта толькі да таго, каб у прысутнасці бібліятэкара пачытаць ачытальны часопіс.

Нічога не зробіш — правілы!..

Аляксей ПЫСЦІН.

Прымірэнчае суседства

Божную надзею і ў дні радзіўных свят да царквы ў вёсцы Басавічы спыраюцца бабункі і дзяды з кімі ў руках. Ідуць дарогамі і надылі — праз палеткі і сеннацікі. З Кашова, Падлішчаў, Лапачы... і да толькі бабункі. Не-не, ды мільняне царода дзвухат у шаўковых сукенках ці карпонаўных блузках.

І хоць не гуаўць званы на абмешшай знаці царквы, але «айцец» Грыгоры не можа паскардзіцца на пасунасць парафіян як з лальных сёл, так і з Басавіч. У асобны дні ў царкве нароу — не праціць. Вядуць бабункі сямі дзяцей-мазелькаў, вучаць іх хрысціца, біць пацалоні, падакладваюць малых, каб яны пачыталі крыж, да якога дзвухатка вусамі сгоці людзей — здаровых і хворых.

Насураць царквы сіраюць стаць клуб, калі можа так назваць нікі, шэры пацалон будынак без ганка, з вымазанымі крэйрай і вузглем сямінамі. Навокал клуба — ні каля, ні двара, хоць шаром пакаці. Прыступкаў на ганку не зрабілі і каб трапіць у клуб, трэба ўмець добра скакаць. На дварах, дзе замк вёсць часам цылы тыдзень, нехта не без іроніі вывёў вялікімі літарамі — «культура!»

І калі ля царквы ў надыле не змаўдае гоман, дык шчына паўе ў клубе, дзе сум і бяздзейнасць сталі сталымі гаспадарамі. Адукацыя нагасніцаў не толькі выдужа клуб, больш падобная на свіран, а і ўнутранае запущенне ў ім. Штук дзесяці крэслаў, чужыя крываногія уседонаў ды пакрыты пылам трыбуна ў кутку — воль і ўсё ўбранства.

Усё культурнае работа фкландэна на плечы вясковага гарманіста-самавучы Мікалая Гаравога. Прыбдзе ён вечарам, папількае, дабчыт нехатя пантануючы і ўсё. Пажаўлому калгасніку тут рабць няма чаго. У лепшым выпадку можна «за-

біць казла» ці паглядзець разы тры ў месяц стары фільм.

Кажуць, калі будавалі клуб, старшыня калгаса тав. Валогі так абгрунтаваў блізкае яго суседства з царквой: «Будзем прыцягваць веруючыя ў клуб. Наікнем папу дапацалонных бабоек». А выйшла інакш. Маля, аказваецца, набудаваў клуб побач з царквой. Трэба дабіцца, каб ён прадаваў. На гэта ў кіраўнікоў калгаса, у сакратара партарганізацыі тав. Баркоўскага не халіла ўмельства. Не раз і не два ставілі на праўдзены пытанне аб тым, што трэба зрабць агароджы вакол клуба. Тым часам ян не было не, так і няма. (Між іншым, «айцец» Грыгоры ўдвух з даўкам абгародзіў царкву...)

Мы пацікавіліся ў адной дзвухцін, чаму яна ходзіць маліцца.

— Чыста там, пафарбавана, хор док да бога, як паглядзець, пасуцка...

Скажам прама — у гэтых адносінах калгасе Ян Будзёнага мог бы зрабць імяна больш, чым царква. Пой зрабць царкву прыгожай, а ў калгаса-мільнера, бачыце, не знайшоўся некалькі тысяч, каб набылі клуб, купіць крэслы! Ёсць грошы, ды бада ў тым, што кіраўнікі калгаса не бачаць, як у іх пад носам «айцец» Грыгоры займае свае пазіцыі.

Ніхто з калгасніцаў не памятае, каб у клубе чыталіся лекцыі на навукова-агасціныя тэмы. Наогул сядеда тут не бачылі ў вочы лектара. Прыядадла толькі аднойчы агітбрыгада са Слуцка. Можна, няма каму чытаць лекцыі? Побач з клубам школа, праўда, пачатковая. Загачынам у ёй праўца камуніст Іван Пратавеса, ён жа кіраўнік агітлектыўнага калгаса. Але не можа тав. Пратавеса павардзіцца ні агітатарамі, ні лектарамі: «Гутаркі, даклады ў брыгадах прыводзім зраўка, а лекцыі няма каму чытаць». І гэта гаворыць настаўнік, камуніст.

Тут варта ўспомніць загачыцу

клуба, камсамолку Тамару Азарычу. Яна спочыла бібліятэчны тэхнікум, але прапуе, як мкроее гарыць...

— Нікая ініцыятыва... гаворыць старшыня культурна-асветнай камііі Серадзкоўскага сельсавета тав. Рыжкоўскі. — Мы ёй дапамагалі, слухалі два разы на сельвыкамоце, а зраўка ніякіх. Пабяжыце, а як да справы — рукі не даходзіць.

За два гады Тамара не здала ні самадзейнасці арганізацыі, ні вечар шыкавы правесці. Прыбдзе, абмяняе кнігі (іна і бібліятэкара), пачае пакуць развіццё рэжыя наведвальнікі і — дахаты.

Пакуць маучыць агасціны, актыўна прапуюць арганізатар фастаў. У Басавічах фест спараўляюць на «сямейна дзень» — у сярэдзіне верасня. Моладзь збіраецца прывесці з вёскі Шалавічы духавы аркестр. «Мора гаралкі будзе», — з радасцю гаворыць сярэдніх гадоў мужчына ў ватуоўні. Рэдка калі фест абыходзіцца без панажоўшчыны. Часта бывае, што пасля яго чалавек адпраўляюць у бальніцу.

А чаму б у той жа «сямейна дзень» не запрасіць з горада лектара, мастацкую самадзейнасць і імяніне моладзі пагулдзіць яныраваць у лепшы бок? Наўрад ці талы захацілі б юнакі і дзвухаты таптанца ля царкоўнай агароджы, піць самгонку.

Хто гэтаў справу арганізуе? У вёсцы ёсць такія людзі: кіраўнік агітлектыўна тав. Пратавеса, сакратар камсамольскай арганізацыі тав. Прытыбак, сакратар партарганізацыі тав. Баркоўскі.

Суседства клуба і царквы ў вёсцы не азначае, што паміж імі пралягае найтральная падаза. Пакуць паўная частка людзей не пабаілася ад уплыву радзіі, — няма найтральнай падазы, ёсць прадзі край непрымырнай ідэйнай барацьбы за чалавечка з камуністычным святапоглядам.

М. ТЫЧЫНА.

Слуцкі раён, калгас імя Будзёнага.

Алесь ШАШКОЎ

Не дачкаўшыся Люсі, Васіль сам распаліў кергаз, паставіў чайнік. Заверы ідзе не аказалася. Знайшоў чэрства кавалак хлеба і кудк з цукрам. Ён вылажыў усё гэтыя прыпасы на стол, знойшоў шклянку і прысеў на лаўку.

У хале было вольготна і наўтульна. Халадзіна пахмура было на сэрцы. Шчыма — стомленасць раздалася па ўсім целе. Халеяса кінуша ў пасцель і ўкрыцца коўдрай з галавою.

«Штоёсці размаж я, — думай ён, адліваючы са шклянкі круты чай. — Не спаў, перам...»

Вар крыху саргэ Васіля. Зыкла санліваасць. Накінушы на плечы паліто, ён паскладваў раскіданае кнігі, пад коўдраку папшарта схавалў фатаздымак Гарбачова і выйшаў на ганак.

Шоў халадны дождж. Ля парогу стаяла шырокая лужына.

«Зачыніць пачаўся. А я і не спытаў у Валі, ці выкалаті бульбу», — схамянуўся Васіль і пачаў дакарх сабе за рассеянасць.

Па дарозе ў кантору ён сустраў Аўдзю Баркевіча. У намоклым дажджавіку колеру Іржавай блыкі, Аўдзей стаў пад акном хаты Рыгора Пятрушкевіча і вырабляў рукам нейкі мурагелісты знак.

— Ты што гэта тут робіш? — на халу спытаў Васіль.

— Ды свіра буджу. Гэта ты, старшыня? Добры раішчы І я бдэ даўно тут чакаю. Тут, брат, у нас такое пачалося, галава ходырам пайшла, во.

— А што такое? — устрыжыўся Васіль.

— Эг, багата чаго казаш ды мала чаго слухаш, — махнуў рукой Баркевіч і зноў вышліў перад акном таямнічы знак. З трэскам расчыніліся акно, і на вуліцу высунаўся ўскалмачаная галава Пятрушкевіча.

— І якога д'ябла ты раскідваеш тут? — незадаволена прасіеў ён, праціраючы кулаком заспанія вочы. — Я ж у чатыры гадзіны лёг.

— А я і не крыху зусім! — пакрыўдзіўся Баркевіч. — Гэта ты сам чорт ведае які гармадар узяў. Восі ідзі пяер і разбярэшся. Прыгробка ўсё сваю брыгаду з сакерамі ў халеў прывалак. Пятрушкевіч хмура паглядаў на Баркевіча і зноў брануў рамай.

— Прад дзе мінуць ён ужо выходзіў з хаты, закутаўшы худое тала ў кароцены латаны кажушок. Васілю пацінуў руку, на Баркевіча нават не зірнуў.

— За што вы спрачаецеся? — спытаў Васіль, са спачуваннем аглядаючы згорбленую постаць Пятрушкевіча.

— Кансерватар ён! — тышчушы палцам у бляшаны рукаў Баркевічавага дажджавіка, выпаліў Пятрушкевіч і развіў рот: такое слова ён вымавіў упершыню за ўсё жыццё і спалохаўся яго незвычайнай і неарзумемай тунчасці.

Васіль не страўаў і засмяяўся. Засмяяўся і сам Пятрушкевіч, а Баркевіч раздалася.

— Кансерватар! — перадражыў ён, і зашамлеў крысены адубелага дажджавіка. — Ды ты, Кашчэй бесмяротны, думай сваім чарарком здравым, што значыць проці зымы раскідваць халеў?

— Які халеў? — перамаўляў Васіль.

— Во, во, распятай яго, старшыня! — абрадаваўся Баркевіч.

Пятрушкевіч збытэжана замораў базбровымі сцімы вачыма, шычыней захінуў на грудзях кажушок.

— І раскажу. Толькі восі ў кантору прыдзе...

Лепшы праект сельскага клуба

У гэтым годзе праводзіўся адкрыты конкурс на лепшы тыповы праект сельскага клуба і раёнага Дома культуры. Конкурс меў на мдзе—спрыць стварэнню новых тыповых праектаў клубу для будаўніцтва іх на вёсцы і ў невялікіх пасёлках.

У конкурсе прынялі ўдзел архітэктары Масквы, Ленінграда, Кіева, Рыгі, Тбілісі, Мінска і іншых гарадоў. Журы было прадстаўлена 379 праектаў, з іх 119 праектаў сельскіх клубуў з 200 месцаў, 92 — на 300 месцаў і 117 праектаў на 400 месцаў. Акрамя таго, было атрымана 58 праектаў раённых дамоў культуры на 450 месцаў.

Журы конкурсу разгледзела ўсе гэтыя праекты і прысудзіла сем прамій: адну прэмію атрымаў праект клуба на 200 месцаў; дзве прэміі — праекты клубуў на 400 месцаў і

Кіначасопіс „Савецкая Беларусь“

На экраны рэспублікі выйшаў кіначасопіс «Савецкая Беларусь» № 26, першыя кадры якога прысвечаны Дням румынскай культуры ў Беларусі.

Удалы пошук

У сотнях вершаў на тысячы розных ладоў апета паэтамі зорнае неба; далёка не ўсе з гэтых вершаў хваляюць. Створаны дзсяткі і сотні штампав, якія паўтараюць у самых разнастайных варыянтах. Цяжка, здаецца, сказаць тут нешта новае.

І вось чытаем: Когда, затэраны в недрах звездной ночи, глядзіць в се

Утаймоўнага характару савецкага чалавека — амагара і шукальніка, патрыста Радзімы і нястомнага працаўніка.

І што найбольш уражае ў вершах Навума Кісіліка, дык гэта пошукі такога пункту погляду на рэчы, такога незвычайнага ракурсу паказу рэчаіснасці, каб самыя частыя ў пазіі тэмы гучалі па-новаму, каб самыя, аздавалася б, будзённыя рэчы максімальна ўздзейнічалі на ўяўленне чытача.

мільянолетний свет — жывога сердца трепетный комочек не миг, не вздох.

Его почти что нет. Но вырви это сердце из вселенной, его бесстрашие вытравы и страсть и бесконечность

Мы ведем с тобой вершаў аб міры. Па рознаму вар'явалася гэта тэма. І вельмі радасна, што Навум Кісілік не пайшоў пратантанымі сцэнкамі. У тысячу разоў мацней за гучыня доктарыцы дзейнічае на чытача часам самы будзённы факт, асэнсаваны і падпарадкаваны пэўнай задачы, раскрытыя сродкамі менавіта пазіі, а не риторыкі.

потеряет цену, и вечность потеряет смысл и власть. Останется смутяное и круженье — то раскаленный, то холодный прах.

Что будет значить он без отраженья в людских живых и пристальных глазах?

Такая ў зборніку «Поиск» верш «Тишина за стеною»: За стеною в квартире приглушенный свет — за стеной в эту ночь умирает сосед.

Тишина за стеною стоит, тишина.

Думка, здаецца, сама па сабе не паява, але выказана выразна, асерава.

Словы і інтанацыі ў гэтым вершы размеркаваны так, што на першы план у басконнасці і венацыі сусвету паўстае чалавек, і верш пра тысячы разоў апета зорнае неба ператвараецца ў гімн чалавеку.

Такі ў зборніку «Поиск» верш «Тишина за стеною»: За стеною в квартире приглушенный свет — за стеной в эту ночь умирает сосед.

Тишина за стеною стоит, тишина.

А вось яшчэ адна тэма, якая стала ўвайшла ў пазіі паранальна на іадаўна: паёт у космас. І тут, як і ў паяраным вершы, на першым плане чалавек нашай сучаснасці. На волю аўтара чытач ва ўяўленні пераносіцца ў будучыню, калі адзвіжаны астранаўт пакінуць зямлю і палічыць да сонца. Але, як і ў паяраным вершы, воля паэта выртае чытача на зямлю, каб раскрыць перад ім душу чалавека, каб паказаць усю глыбіню таго паўцыта савецкага чалавека, якое зацэпа па патрыятызмам:

«Бокзалы военной поры», «Неугасимая звезда» прысвечаны таксама барацьбе за мір на зямлі, але ў падкрэпце іх выразна адуцаюцца і тэма мужнасці пакалення, да якога належыць паэт. Наогул тэма мужнасці савецкага чалавека праходзіць лейтэматывам праз увесь зборнік.

уходит от Земли мы, для живой Земли — не ради рая — в кровь о звезды руки обдираем.

Предид у будущее паэта непарыўна звязаны з нашым сённяшнім днём, бо трывалы падмурк гэтае будучыні закладаецца сёння савецкімі людзьмі. Спампеліся на верш «Летят звездолеты», у якім паэт выказаў веру ў тое, што для патомкаў, якія накіруюцца ў космас, сучасны паэт будзе «знаменем вечно живым».

«Бокзалы военной поры», «Неугасимая звезда» прысвечаны таксама барацьбе за мір на зямлі, але ў падкрэпце іх выразна адуцаюцца і тэма мужнасці пакалення, да якога належыць паэт. Наогул тэма мужнасці савецкага чалавека праходзіць лейтэматывам праз увесь зборнік.

И старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

И в старой ненавистью бредит чужой металл в живой кости, и снова надобно к победе через бессонную ползти... («Неугасимая звезда»).

Адсюль вынікаюць і астатнія рысы лірычнага героя паэта, сярэд іх гадоўна — сярэдняе праўды Камуністычнай партыі.

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

ДЫПЛОМНЫЯ РАБОТЫ ВЫПУСКНІКОУ ДЗЯРЖАВНАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА

Н. Залозны. «Капітуляцыя». (Мастацкі кіраўнік В. К. Ціцкіра).

да хваляючых вершаў. Нам жа хочацца падкрэсліць асноўныя якасці пазіі Навума Кісіліка: шчырую ўхваляванасць неспакойнай і творчых пошукаў думкі, задушаўнасць інтанацый у размове з чытачом, культуру верша.

Да ўдач паэта, апроч названых, трэба аднесці і такія вершы, як «Венская гісторыя», «Морэ», «Еле-эле колыхае елі...», «Мальчышка», «За дзверь», «В погостий день», «На перепутье», «Я на такой земле живу», «Медвежья гора» «Поздравление с новосельем», «На спеле умирает лебедь», «Упорная песня».

Трапілі, жаляць, у кніжку і сячтам не зусім апрацаваныя і сямтам ёсць «адходы патэтычнай вытворчасці». На маю думку, мініятура прыгожая, наўрад ці павінна была прыгортаць з насчытаным глыбокімі думкамі і паучыцямі вершам «Морэ».

«Южный пейзаж», «Фестиваль» з пункту гледжання тэхнікі верша-складання зроблены трывалы, аднак, яны або залішне сузіральныя (як першы), або ідуць больш ад халоднай развагі, чым ад сэрца.

Верш, па якому названа кніжка, мог бы яшчэ паяжаць у стаце паэта. Пра «вечный бой и вечный поиск счастья прочного для всех» у астатніх вешах кніжкі ўсё ўжо сказана, а ў далейшым вершы ўвайля канцоўцы папярэдняга не новы ў пазіі пейзаж, не новыя думкі і вобразы, не знайшоў тут паэт свайго паравоту тэмы...

Сказанае намі далёка не вычэрпвае размовы аб новай кніжцы Навума Кісіліка. Яго пазіі — прыкметная з'ява ў літаратуры. Мне ж хацелася падкрэсліць асноўныя якасці: творчы неспакой паэта, усхваляванасць інтанацый, патэтычную завершанасць большасці яго твораў, змешчаных у новым зборніку.

Уладзімір БОЙКА.

Паставіла на сваім

Даўно ўжо спампелі. Наступіла цёплая ліпенская ноч. А яна ўсё сядзела адна, на лаўцы, што ў скверы перад Домам урада, забыўшыся на цяжкіх, якім ёй трэба было ехаць дадому. У руках — пакачаны чыгуначны білет. У пачах усё стаў загад дырэктара, у якім пералічыліся прынятыя ў тэхнікум. А дзе ж ён прызвічана? Няма. Сакратарка адказала: «Не прайшла па конкурсу»...

Што ж рабіць? Што скажыць сябрам? Праваліла! Усю зіму рыхталася да экзаменаў і праваліла... І вось яна стаіць на парозе роднай хаты.

— Есці хочаць? — пытае маці. Відць, яна сэрцам адчула, што ў дачкі неспампелі. — Мо падмажыць чаго? — Не пытаючы пра ё справу, маці спакойна раскавала: — А Федзяка нам на курсы шафёраў падаўся. Потым, зразумела, тут будзе, пры чыгуначны працаваць. А я хадзіла ў калгас на працую...

Дачка моўчы села ля стала. Не, яна не плакала, але вочы былі поўныя слёз.

Скончыўшы ў 1955 г. сярэдняю школу, Ларыса Лабанок выбрала сабе ніку, як ёй здавалася, спакойную работу ў бібліятэцы. Ну, і, вядома, марыла далей вучыцца, але... яе не прынялі.

— Не гаруй, дачушка, — патраула крыху пакачаны маці, — пакуль што застанешся ў калгасе.

І Ларыса засталася. Яна, як і іншыя дзяўчаты, хадзіла на жыво, выбрала бульбу, завяжала на таках, дзе малацілі аэжыж, набірала сіл, дужала.

Аднойчы Ларыса даведлася, што пры раённай бібліятэцы адкрыліся курсы па падрыхтоўцы бібліятэчных работнікаў. «Буду і я вучыцца», — вырашыла дзяўчына. А праз якія два-тры дні яна ўжо была на занятках.

Пасля заканчэння курсаў Ларысу накіравалі ў Смільніцкую сельскую бібліятэку. Гэта была самая лічэлівага гадзіна ў яе жыцці. Дзяўчына, як кажуць, ног пад сабой не чула. Хацелася з кожным пагаварыць, кожнага парадаваць сваёй мастацкай літаратурай. Пазнаёмілася з камсамольцамі. Праца ў бібліятэцы захапіла яе. У новых умовах некая неспампелі прайшоў год. За гэты час Ларыса пабывала на ўсіх вёсках сельскага Савета. Каб наблізіць кнігу да чытача, арганізавала некалькі абменных пунктаў.

П. ЮРАЧКА.

Рудзенскі раён.

Халтуру называць халтурай

Кажуць, што ў кожнага паэта ёсць нейкая «скразная» тэма, нейкая арганічная для ўсіх вершаў паэты. Дарэмна будзе шукаць гэтыя якасці ў творах Міколы Алтухова. Калі і ёсць у яго вершах нешта «скразное», дык гэта, відаць, думка: «только б надрукавацца». Не так багата ў нас гумару? Калі ласка, Алтухоў смела і самааддана ідзе на вырочку, лікадуе «вузкая месца». Проста, хутка і... малешка! Вось верш «Аптыка» — малешка «трагедыя» ў вершах аб тым, як адліны юнак закахаўся ў аптыкарку і ніякія лекі не могуць яму памагчы. Ён гаворыць:

Я біўся над вершам, Ныбы ашалелым...
Такая дзяўчына,
Што я закахаўся
У тую ж хвіліну.

Ші не праўда — усё гэта вельмі «паэтычна»? Якая непераддасць і чужыя! Столькі годзе ў гэтыя сутрэчкі з каханым «буй» пераходзіць з верша ў верш, а Алтухоў так «па-свойму» павярнуў усё гэта, надаў усёму сваю непаўторнасць. Не ўсюды ж сустрачеш такія «перлы»!

Я мару, Як аслучылася...
А дома ізноў Свідравалі мне розум
І вочы яе, І шаўковыя косы.

«Работница и селянка» № 2 за 1959 г.).
Або, можа, гэта наўдзяна паэта, нейкая памылка? Паўдзяна з яго «Размоваў ў таксі» («Беларусь», № 11 за 1958 г.). Таксама — гумар.

Удаўх закаханы Нека ішла, На розныя тэмы Размову вялі.

Ужо з самага пачатку Алтухоў да багаты прастор для роздуму чытачам: як ішла закаханыя на якія розныя тэмы размовы вай? Але дачка ідзе ўдала адна (а раттам чытач падумае не зусім то!) размовы героў верша:

Пра горад любімы, Пра чары зямлі...
— Цудоўна! — А можа Пракопімся мы? — Я згодна! Таксі! — Апраўляцца магу! — Вялі, куды хочаш!

Што ж, чаго не прыдумам закаханыя... Алтухоў! Так ён перапоўнены паучэннем, што і не разбярэшся, дзе ў яго гаворыць хлопек.

Гэта словы да песні «Яблоневый цвет», якую прывяла моладзь «Знамя юности» 4 чэрвеня гэтага года. Не здзіўляйся, гэта таксама твор Алтухова. Так, так, Алтухоў гэта каля лёгка, як па-беларуску, піша і на рускай мове. Толькі тут больш напампелі. Астатняе ўсё знаёмое: і «яблоневый цвет» з чужога галаса, і «звездная» што «сыяла», гдзе-то вдалекі і г. д.

Як бачыць, Алтухоў развіў кіпучую дзейнасць, і крывада, што яго практыкаванні ў пазіі неак траляючы чытацы і газеты, праналоўваюцца часопісы і слухачу пад выгладом вершаў і песняў.

Ші не знадта многа ўвагі халтурай? Генадзь БУРАЦКІН.

Падрыхтоўка кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці

З 15 верасня пры Беларускай кансерваторыі пачалі сваю работу рэспубліканскія курсы па падрыхтоўцы дырэктараў-харавікоў, кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці высковых і раённых клубав.

У сталіцу прыехала моладзь з усіх абласцей рэспублікі. Многія з іх маюць значны стаж работы ў мастацкай самадзейнасці.

Усёго на курсах займаецца 118 чалавек. Навучальны план складзены так, каб даць будучым кіраўнікам мастацкай самадзейнасці шырокі аб'ём ведаў. У курс абавязковых дысцыплін уваходзіць: тэорыя музыкі і салфеджыо, хораведзенне і харавая аранжыроўка. Вынаўчацца харавая літаратура рускіх і замежных класікаў, беларускіх і рускіх савецкіх кампазітараў.

Кожны курсант вучыцца іграць на баяне, фартэпіяна ці на якім-небудзь з народных інструментаў. Гэта дасць ім магчымасць па ўмовах выскавай мясцовасці працаваць і акампаніятарамі.

Антон Патрыціч ўздыхнуў, расправуўся і лёг. «Нічога не зробілі!» — думаў ён, сачылішчы пад галавой рукі. — У жыцці рэдка бывае так, як ты хочаш...

ГОСЦИ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

— А памятаеш, якім мы цэпе на фронт праводзілі? — выціраючы з ілава вустынішым кропелькі поту, зноў загарваў Антон Патрыціч. — Во такім жаўжыкам, прышчым з шапкі. А цяпер ты во які галаву трэба задзіраць, каб табе ў вочы з'явіцца.

— Дык жа колькі часу прайшло! — усклікнуў Васіль. — Больш чатырнаццаці год!

— Але, часу прайшоў шмат, — уздыхнуў Антон Патрыціч. — Ты вырас, а састарэўся. А другіх і зусім ўжо няма... І, нібы спалохаўшыся апошніх слоў, жыва спытаў: — Гэта колькі ўжо табе?

— Вясяной трынаццаць пяць стукіе.

— Ну, так, Лёньку трынаццаць чатыры гэтым летам было. А ён амаль на год маладзейшы.

— Што, Лёнька адслужыўшы ці служыць яшчэ? — спытаў Патрыціч, прыткнуўшыся да вядзельнага гурка. Гарэлка разваліла яму язык. Твар яго разружываўся, а вачы загарэліся гарэлішняй агеньчыкай.

— Адслужыўся. Але на моры застаўся... Я, брат Рыгор, розуму не прыкладу, адуку ў яго такога чытаць, усё вёска чые. А тут...

Клёст махнуў рукою, пацінуўшы па графіні, потым адумаўся і ўзяў папярочку.

— Ён быў не задаволены сваім адзіным сынам і гаварыў аб тым адкрыта. Сын... Навошта яму было кідаць старога бацьку, дом і швадзкія незале па свеці! Хіба тут, у роднай вёсцы, няма чаго рабіць? Станавіцца трактарыстам, вадзі камбайн. Сам ж ён, Клёст, усё сваё жыццё на зямлі працае, і вёс, не апошні чалавек у рэспубліцы. Ці вазьмі Валю, Васіля? Скончыў ты інстытут, а ён акадэмія і, глядзіш, мог бы цяпер баньку змяніць, стаць старэйшым калгаса. Дык дзе, штурмы яму падвай, бурні Ды гэтыя — самыя штурмы і тут, на зямлі вёскавай, ды такіх, што ішчы раз і на нагах утрымацца цяжка...

Патрыціч чуў, як стары Клёст адносіцца да сына і вырашыў разгаварыць яго.

— А мне нехта казаў, што ты сам параў Лёньку на моры застацца, — прамовіў ён, абліваючы пракурываным вусам. — Заробак, маўляў, на моры добры, апрацоўвае, ды і свету пабачыць можна. А што тут, у Вязях? Кіно, і тое ў два гадзі раз прывозыць.

Антон Патрыціч ад нечаканасці выпусціў з зубоў папярочку.

— Што? — працігнуў ён, прыўзняўшыся. — Гэта? Ах ты, хвост свінчы! Ды я яму, чорту падластаму, і зараз спакою не даю. Кожны ты дзень такіх пісьмых пішу, што ён іх, мусіць, на сваю глотку чытаць лаячы, бачыцца, каб хто не паддзельваў, што ў іх напісана.

Адкінуўшыся на спіну крэсла, Рыгор зарэгаў.

— Чаго рагнаць? Не верыць! У мяне, брат, чарніккі хваляюцца!

Антон Патрыціч нечакана лёгка падхапіўся за крэсла і задзіраў да старэйшай кніжнай шафы.

— Ды кінь ты, Антон! — махнуў рукою Рыгор, выціраючы кулаком вустынішым на вачы слёзы. — Жартую я.

— Што? Ах, жартуеш? Прахоты ты гэтакі! Вось адкале твай Патрыціч табе такі нумар, паглядзі, які жартаваш пачынаць...

Клёст плюкнуўся ў крэсла, сунуў у рот новую папярочку.

Нечакана за акном заліўся гармонік, і Антон Патрыціч насіражоваўся, нібы нечага спыраўся. Вось гармонік зніў тым, і яму на змену вярнуўся зноўкі дзівочы голас:

Курвалод наш добра курывы, Пускае калекці! Толькі ішошчкі яго курывы Не нясуць яеці!

Валю засмяялася, павярнулася да Клёста:

— Шка, — адмакнуўся ад яе Клёст і прыстаў да вуха далонь. Але на вухаў ўжо было шка, моладзь, відаць, заварнула ў хату.

— Боксаўці! — у палягкі ўздыхнуў Клёст, спрытай усаджываўся на крэсла. — От жа зыскавая блазнота пайшла! Не чулі, што пра Гарбочава спавяжы? Не? Слухайце.

Клёст замахнуў рукою, нібы дырыжыруючы аркестрам, і заспяваў:

Сакратар наш у калгасе
Вон не кажа другі год!
Хоча, каб за ім прымалі
Рэактывы самалёт!

— Ну, здарова? — засмяяўся ён і дадаў: — І пра мяне ёсць вершыкі! Пра ўсіх... Э, сябры, ды мы ад тэмы адхілілі! Гарэлка наша кісне!

Пасля другой шклянкі Васіль зрабіў спробу перавесці размову на тэму, якая шкавала Валю, Рыгора і яго самога, але Клёст замахнуў рукою і запратаставал:

— Потым, потым аб справах! Усё нон наперадзе! Ты воль расказаць лепш, за што табе вымову ўзялі? Ты не думай, што я за дваццаць кіламетраў ад цябе, дык і не чуў нічога.

— Васіль, прачытайся. Яму прыкра было зноў вярнуцца ў сэрцы патухлую крываду, але і рабіць не было чаго. Расказаў усё, ад паходу на хутар Збана, да паязды на бора.

— А здарова ў цябе атрымаўся! — нечакана ўзрадаваўся Клёст. — Характ мой у цябе! Ты ведаеш, колькі гэтых самых вымову я нахапаў, пакуль калгас на ногі паставіў? Роўна пяці! Тры простыя і дзве таткі, з дадаткамі. А пасля Злазтэ Зорку павесілі. — Клёст па-маладому зноўка рассямяяўся, штурхнуў Васіля ў плячо:

— Так што ў цябе ніякіх рэзервы ёсці!

— Выкарыстаю! — усміхнуўся Васіль. — Вось расстрачу следам за лесам шэгу, што на канюшню нарыхтавана, — другую атрымаю.

— Гэта куды расстраціш? — адразу ж наспражыўся Антон Патрыціч.

— Па твай дарожцы іду. Думаю грубкі ў свінарніку паставіць.

Твар Клёста прасветляўся.

— Ага! Зразумелі людзі, што да чаго! — задаволена прамовіў ён, прылажваючы папярочку. — Ты, брат, гэта правільна робіш. Знаеш, што я на спіных калгас на гару вёўся. На ільце і свінчак. Пачаў аджарываць свінчак круглы год і — на рынак. У Брэсце магазін свой адкрыў, і паяжкі ў калгасны сейф тысячы. А я тут быў, штомесячана авансаванне ўвёў. Людзі і паднялі вусты. Грошы, я сам братаў, пакуль вялікую сілу маюць. Раней я сам бегаў ад хаты да хаты, у рамы кулаком грукнуў, на працу іду. А зараз калі трэба пакараць чалавека за што — ад працы яго адхіляюць.

— Мне цяжкі! — хітра падміргнуўшы Валю, уздыхнуў Васіль. — Кармоў у мяне не туста.

— Эх, дурань ты, Васіль! — усклікнуў Клёст. — Кармі! Што ты хочаш на кожным свінчым карку на аршыні сала нагадаваць? На ліха табе гэта здалося? Божы гані! А для божку шмат кармы не трэба.

Васіль ад задаволення пацёр пад стагом ру-